

ChatGPT: tiltás vagy oktatási reform?

Az OpenAI által a Microsoft támogatásával 2022 novemberében piacra dobott ChatGPT (Generative Pre-Trained Transformer) elnevezésű, generatív gépi tanulási modell iránti globális érdeklődés 2023. januárra jutott el az információs technológia világához nem szakmai szinten kapcsolódó társadalmi rétegekhez. A robbanásszerű piaci felfutás az Európai Unió mesterséges intelligencia jogszabálytervezetének tárgyalási folyamatait is lerövidítheti, de magával vonja azt a kérdést is, hogy vajon a két éve benyújtott javaslat megfelelően szabályozza-e a jelenlegi technológiai közeget.

A belső piacért felelős uniós biztos közelmúltban tett nyilatkozata szerint szükséges, hogy a ChatGPT-t, a DALL-E-t és számos más alkalmazást fejlesztő OpenAI szorosan együttműködjön a későbbiekben a magas kockázatú mesterségesintelligencia-rendszerek fejlesztőivel a jogszabályoknak való megfeleléshez. Utóbbi szabályozási keret jelenleg négy kockázati szintet határoz meg a mesterséges intelligencia területén: az elfogadhatatlan kockázat, a magas kockázat, a korlátozott kockázat és a minimális kockázat. A jogszabálytervezet a ChatGPT-t általános célú mesterségesintelligencia-rendszernek minősíti, amely többféle kockázati kategóriába sorolható célra is használható. A kockázati kategóriák egyre szigorodó felügyeleti és alkalmazási előírásokkal bírnak a hamis információk kiküszöbölése és a visszaélések elkerülése érdekében. Az AI Act javaslat feltételeinek való megfelelés noha többletköltséget ró az alkalmazást fejlesztő cégekre, a Bizottság szerint az EU-ban jelenleg használt rendszerek nagy többsége az alacsony kockázati kategóriába sorolható. A kockázati kategóriák, így az AI Act elfogadását követően a mesterségesintelligencia-technológiát alkalmazó iparág szereplői közül a megkérdezettek kétharmada – az appliedAI felmérése szerint – arra számít, hogy lassulni fog az MI-fejlesztés Európában.¹

Visszakanyarodva a ChatGPT alkalmazásához, nem csak az uniós jogalkotóknak okoz nehézségeket a generatív, vagyis a rendelkezésére álló hatalmas adathalmazból új tartalom létrehozására képes MI-modellek nyilvános elérhetősége, hiszen világszerte egyre több oktatási intézmény jelezte, az online

¹ LIEBL–KLEIN 2022.

öntanuló alkalmazást a diákok könnyedén és hatékonyan tudják használni a tananyag számonkérése vagy akár esszéírás során. Hovatovább, kutatók is alkalmazhatják a technológiát tudományos cikkek megírásához, ám mivel az applikáció forrásmegjelölés nélkül dolgozik, a plagizálás esete felmerülhet, ahogyan a hamis információk felhasználása nyomán keletkező eredménytorzulás is. Az internetről származó hatalmas mennyiségű adatra alapozó – beleértve a beszélgetéseket is – RLHF (Reinforcement Learning from Human Feedback) gépi tanulási technikával fejlesztett modellnek vannak korlátai is. Mivel egy 2021-ig betáplált adathalmazra van kiképezve, és nem csatlakozik az internethez, a tudásbázisának van egy határpontja, aminek okán nem tudja naprakészen tartani a felhasználókat az aktuális eseményekről. Az OpenAI a ChatGPT gyakori kérdések felületén kijelenti, hogy alkalmanként helytelen válaszokat adhat a szoftver, és „káros utasításokat vagy elfogult tartalmat” is produkálhat. Azt is leszögezi, hogy „hihetően hangzó, de helytelen vagy értelmetlen válaszokat is írhat”, ezért fontos az éberség fenntartása. A hitelesség és átláthatóság követelményét nem erősíti az a tény sem, hogy a ChatGPT-t fejlesztő OpenAI még nem tette közzé azokat az információkat, amelyek az alkalmazás mögött meghúzódó gépi algoritmusok válaszait visszavezetik a modellhez adott dokumentumokra és weboldalakra, vagyis a betanításhoz használt adatok forrása ismeretlen.

A ChatGPT az elmúlt húsz év leggyorsabban terjedő felülete, amely elsőrendű előnyhöz juttatja az OpenAI-t más mesterségesintelligencia-cégekkel szemben. Az alkalmazás víruszerű terjedése újszerűsége és könnyen kezelhetősége mellett annak is betudható, hogy hatékonyan, gyorsan és akár saját anyanyelven is alkalmazható bárki számára, ugyanakkor jogi esetek, programozási kódok, tudományos munkák megírását is képes elvégezni. Szinte nincs olyan korosztály, amely ne tudná felhasználni a mindennapi élete során a chatbot által kínált lehetőségeket.

A ChatGPT nyilvános és ingyenes elérhetősége a „mesterséges intelligencia demokratizálására” való törekvés mellett annak is köszönhető, hogy a jelenleg több mint tízmillió aktív felhasználó keresései is hozzájárulhatnak az alkalmazás fejlesztéséhez és vonzóvá tételéhez a befektetők és a piaci felhasználók számára az előfizetés rendszerének kiépítésére. Az előbbieken kívül rendkívüli marketingeredményt is hozott a fejlesztő és a mögötte álló befektetők számára. Az OpenAI a szövegíró ChatGPT mellett már korábban bemutatta a digitális tartalomgyártókat megszégyenítő DALL-E képkészítő szoftverét, és most tervezi piacra dobni a felolvasó (text-to-speech) VALL-E-t.

A számológépek használatát általános iskolában keretek közé szorítják, vajon ez a megoldás a mesterséges intelligencia vonatkozásában is?

A ChatGPT oktatási tesztelése során kirajzolódott, hogy alkalmazásával több vizsgán és esszékérdésen elégséges eredményt lehet elérni. A Minnesotai Egyetem jogi karán anonim osztályozás során arra az eredményre jutottak négy kurzus vizsgái tekintetében, hogy a 95 feleletválasztós kérdés és 12 esszé-kérdés kitöltése után a chatbot átlagosan C+-os hallgatói szinten teljesített, így mind a négy kurzuson alacsony, de elégséges osztályzatot ért el.²

Felmerül a kérdés, hogy a számonkérés módját, így sok esetben a tanítási és tanulási módszerek megváltoztatását szükséges bevezetni, vagy az alkalmazások használatát ellenőrizni és tiltani. Utóbbira több példa is született, így míg Ausztráliában a legrangosabb egyetemek konzorciuma (Go8) bejelentette,³ hogy a papíralapú vizsgáztatást fogják előnyben részesíteni a visszaélések elkerülése érdekében, addig New Yorkban, Seattle-ben és számos amerikai közoktatási intézményben tiltják⁴ a ChatGPT alkalmazását. A francia Sciences Po a plágiumbotrányok elkerülése érdekében szintén tiltja⁵ az alkalmazás használatát, sőt a Harvard és a Yale egyetemek oktatói bizonyosságot szeretnének nyerni arról, hogy nem segítette mesterséges intelligencia a kutatási folyamatokat. Utóbbi két egyetemről több mint hatezeren kezdeményezték a GPTZero program⁶ alkalmazását, amely kiszűri a mesterséges intelligencia által létrehozott szövegrészeket.

A másik lehetőség az oktatási és számonkérési módszerek megváltoztatása, ami a ChatGPT-től függetlenül is időszerű lehet a digitális korban. Egyre elterjedtebbé válik az élményalapú és kreatív oktatás, a gyakorlati foglalkozások és a projekt munkák ösztönzése. A számonkérés során ennek megfelelően a diákok a gondolkodási képességükről, és nem elsődlegesen a lexikális tudás elsajátításáról tehetnek tanúbizonyságot, az értékelési módszerek tekintetében pedig az írásbeliségről a szóbeli előadásra helyeződhet át a hangsúly. A Google előtti időkben a tények megjegyzése sokkal fontosabb volt, mint most, amikor szinte majdnem minden kereshető, így ahhoz kellett alkalmazkodnunk az elmúlt húsz évben, hogy az jelent előnyt, ha megtanulunk jól keresni. A gépi tanulású nyelvi modellek vélhetően újra változtatnak a tanulási folyamatokon, de az ahhoz való alkalmazkodás már nem jelent akkora ugrást, mint

² CHOI et al. 2023.

³ CASSIDY 2023.

⁴ SHEN-BERRO 2023.

⁵ Sciences Po Bans the Use of ChatGPT without Transparent Referencing 2023.

⁶ <https://gptzero.me/>

a technológiai fejlődés korábbi szakaszaiban. A ChatGPT alkalmazását támogató pedagógusok szerint azt kell megtanítani, hogy mi az, aminek az alapját le tudja fektetni a ChatGPT, és mi az, amit a diákok saját tudásukból tudnak hozzáilleszteni.

2023. február 8.

Felhasznált irodalom

- CASSIDY, Caitlin (2023): Australian Universities to Return to 'Pen and Paper' Exams after Students Caught Using AI to Write Essays. *The Guardian*, 2023. január 10. Online: www.theguardian.com/australia-news/2023/jan/10/universities-to-return-to-pen-and-paper-exams-after-students-caught-using-ai-to-write-essays
- CHOI, Jonathan H. et al. (2023): ChatGPT Goes to Law School. *Journal of Legal Education*, 71(3), 387–400. Online: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4335905>
- LIEBL, Andreas – KLEIN, Till (2022): *AI Act Impact Survey: Exploring the Impact of the AI Act on Startups in Europe*. Online: https://aai.frb.io/assets/files/AI-Act-Impact-Survey_Report_Dec12.2022.pdf
- Sciences Po Bans the Use of ChatGPT without Transparent Referencing. *Sciencespo.fr*, 2023. január 27. Online: <https://newsroom.sciencespo.fr/sciences-po-bans-the-use-of-chatgpt/>
- SHEN-BERRO, Julian (2023): New York City Schools Blocked ChatGPT. Here's What Other Large Districts are Doing. *Chalkbeat*, 2023. január 6. Online: www.chalkbeat.org/2023/1/6/23543039/chatgpt-school-districts-ban-block-artificial-intelligence-open-ai/#:~:text=ChatGPT%20is%20not%20blocked%20by%20the%20school%20district%2C%20a%20spokesperson%20said.&text=In%20a%20statement%2C%20a%20spokesperson%20said%20%E2%80%9CBaltimore%20County%20Public%20Schools,earlier%20in%20the%20school%20year.%E2%80%9D